

Tadeusz Czaplicki

Tadeusz Czaplicki

1883–1967

Prezes SEP w latach 1932–1933

Tadeusz Czaplicki urodził się 10 października 1883 r. w Gostyninie na Mazowszu jako syn Tomasza – właściciela warsztatu ślusarskiego i Ludwiki z Czerwińskich. Po ukończeniu

szkoły realnej w 1902 r. w Łowiczu, rozpoczął studia na Wydziale Elektromechanicznym Politechniki w Petersburgu. W okresie niepokoїв rewolucyjnych w Rosji w 1905 r. musiał przerwać studia. W latach 1905-1910 odbył szereg praktyk w zakładach przemysłowych i elektrowniach w Polsce i Rosji. Podjął również studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki w Karlsruhe. Po złagodzeniu sytuacji w Rosji powrócił na Politechnikę w Petersburgu, którą ukończył w 1911 r. z dyplomem inżyniera elektryka. Pracę inżynierską rozpoczął w Biurze Technicznym prof. Łomzakowa w St. Petersburgu, gdzie zajmował się projektowaniem urządzeń cieplnych elektrowni. W 1912 r. przeniósł się do Biura Projektów Kolei Podmiejskich w Warszawie jako kierownik działu. W 1913 r. został asystentem Katedry Elektrotechniki Ogólnej i Miernictwa Elektrycznego Politechniki w St. Petersburgu, a w 1914 – docentem w Katedrze Sieci i Urządzeń Elektrycznych Wydziału Elektromechanicznego. Na tym stanowisku pracował do 1923 r., z tym, że w latach 1918-1920 był docentem w Wojskowej Akademii Inżynieryjnej w St. Petersburgu.

W 1923 r. powrócił do kraju i podjął wykłady z przesyłu energii elektrycznej w Państwowej Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. Wawelberga i Rotwanda w Warszawie a w latach 1933-1935 kierował przejściowo Katedrą Urządzeń Elektrycznych Politechniki Warszawskiej jako zastępca profesora.

Obok działalności dydaktycznej pracował w latach 1923-1929 jako radca w Urzędzie Patentowym RP, a w okresie 1933-1935 – jako doradca i rzeczoznawca z dziedziny elektryfikacji i budowy elektrowni. W 1936 r., jako wicedyrektor ds. inwestycji w Elektrowni Miejskiej w Warszawie, zorganizował biuro do spraw opracowania projektu nowej, dużej elektrowni na Żeraniu. Do wybuchu wojny projekt ten nie został zrealizowany, lecz posłużył po wojnie jako punkt wyjścia do budowy istniejącej do dziś elektrociepłowni w tejże lokalizacji. W czasie okupacji Tadeusz Czaplicki pracował nadal w Elektrowni Warszawskiej na poprzednim stanowisku. Po upadku powstania został wysiedlony w okolice Krakowa. W lutym 1945 r. wrócił do Warszawy i został przewodniczącym Rady Technicznej Elektrowni Miejskiej, a następnie do końca 1946 r. był kierownikiem działu inwestycji tej elektrowni oraz Zjednoczenia Energetycznego Okręgu Warszawskiego.

W 1946 r. został redaktorem naczelnym „Przeglądu Elektrotechnicznego”, który w czasie wojny nie ukazywał się na skutek decyzji władz niemieckich a jego siedziba oraz zasoby archiwalne uległy całkowitemu zniszczeniu. Nowy redaktor musiał więc zorganizować wszystko od podstaw. Jego niespożytej energii, znajomości środowiska elektryków i wielkiemu zaangażowaniu należy przypisać, że już pod koniec 1946 r. ukazały się cztery zeszyty pisma. Mimo trudności materiałowych i technicznych pismo ukazywało się w miarę regularnie, stając się w krótkim czasie najpoważniejszym polskim czasopismem elektrotechnicznym ze wspieranym zespołem redakcyjnym, złożonym z wybitnych przedstawicieli polskiej elektryki. Pismo śledziło na bieżąco najważniejsze wydarzenia elektryki i energetyki w kraju. Szczególnie interesujące w początkowym okresie były artykuły poświęcone budowie pierwszej polskiej linii 220 kV Śląsk – Łódź. Tadeusz Czaplicki pracował jako redaktor naczelny przez 12 lat, aż do przejścia na emeryturę w 1959 r. Potem pełnił jeszcze do 31 marca 1963 r. funkcję redaktora naczelnego w biurze wydawnictw SEP.

Najbardziej chyba odpowiadała mu praca społeczna w SEP, do którego wstąpił zaraz po

powrocie z Rosji w 1923 r., pełniąc wiele ważnych funkcji zarówno w Zarządzie SEP jak i jego agendach. Wziął czynny udział w inicjatywie Warszawskiego Koła Elektrotechników, zmierzającej do zmiany statutu i reorganizacji SEP. Był najbardziej czynnym członkiem komisji opracowującej nowy statut, który został uchwalony na VIII Zgromadzeniu Delegatów w 1928 r. w Toruniu i został członkiem przejściowego Zarządu Głównego SEP, do czasu wyboru nowego Zarządu Głównego (ZG) w drodze referendum. Na IV Walnym Zgromadzeniu SEP w 1932 r. w Łodzi został prezesem SEP. Na V Walnym Zgromadzeniu SEP w 1933 r. w Warszawie, połączonym z XV Zjazdem Czechosłowackiego Związku Elektrotechników (ESC) przewodniczył wspólnie z prezesem ESČ Miroslawem Janú obradom i wygłosił referat „O rozwoju elektryfikacji w Polsce”. W kadencji 1933 był wiceprezesem, a w latach 1934-1938 członkiem ZG SEP. XI Walne Zgromadzenie SEP w 1939 r. w Katowicach i Cieszynie nadało mu godność Członka Honorowego SEP. Po wojnie współdziałał w pracach nad reaktywowaniem SEP i został w 1945 r. członkiem Tymczasowego ZG do czasu wyboru nowego Zarządu w 1947 r. W latach 1945-1954 był członkiem ZG, a w 1950 r. delegatem SEP na Zjazd NOT.

Zarząd Główny Stowarzyszenia Elektryków Polskich w kadencji 1932 – 1933 (fot. „Przegląd Elektrotechniczny”)

Ożywioną działalność rozwinął w Centralnej Komisji Słownictwa Elektrycznego (CKSE). W 1923 r. został jej członkiem i był bardzo czynny w pracach nad ujednoczeniem słownictwa elektrycznego, które na terenach trzech byłych zaborów znacznie różniło się od siebie. Brał udział w opracowaniu kilku działów słownictwa. Statut SEP nakazywał stosowanie uchwalonego przez CKSE słownictwa we wszystkich wydawnictwach SEP i zalecał do stosowania wszystkim elektrykom. Znane jest wystąpienie Tadeusza Czaplickiego w obronie spolszczonej pisowni nazw jednostek pochodzących od nazwisk wybitnych uczonych i wynalazców (wat, wolt, om), zamiast pisowni międzynarodowej (watt, volt,

ohm). Opracowany przez niego memoriał, opublikowany w „Przeglądzie Elektrotechnicznym” (nr 12/1938), był podstawą do przedstawienia Międzynarodowej Komisji Elektrotechnicznej stanowiska Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego i w dużej mierze zdecydował o przyjęciu pisowni spolszczonej, mimo dużego sprzeciwu szkoły lwowskiej. Po wojnie, w 1947 r. CKSE została reaktywowana a Tadeusz Czaplicki został zastępcą przewodniczącego profesora Kazimierza Drewnowskiego, jak również redaktorem działu „Elektroenergetyka” Polskiego Słownika Elektrycznego, wydawanego od 1948 r.

Kolejny obszar działalności Tadeusza Czaplickiego stanowiła normalizacja. W 1919 r. działała Centralna Komisja Przepisowa SEP. Wskutek nikłych efektów jej pracy została wchłonięta przez nowo powstały Polski Komitet Elektrotechniczny (PKE), powołany do współpracy z Międzynarodowym Komitetem Elektrotechnicznym (CIE) i koordynacji prac przepisowych z zakresu elektrotechniki. W 1930 r. nastąpiło formalne, a w 1932 r. rzeczywiste przejęcie przez SEP prac przepisowych PKE i utworzenie Centralnej Komisji Normalizacji Elektrotechnicznej (CKNE). Tadeusz Czaplicki został w 1924 r. członkiem PKE, a w 1926 r. wszedł do jego Zarządu. Natomiast w 1932 r. został przewodniczącym Komisji X – „Oleje izolacyjne” w CKNE. Tam zdziałał wiele w zakresie uzgodnienia często sprzecznych stanowisk producentów i użytkowników olejów i doprowadził do ukazania się drukiem pierwszej polskiej normy z tej dziedziny. Po reaktywowaniu CKNE w 1946 r., został w 1948 r. przewodniczącym XXVIII Komisji Oświatleniowej. 1 stycznia 1950 r. prace normalizacyjne SEP przejął Polski Komitet Normalizacyjny.

W 1928 r. został utworzony w SEP Polski Komitet Oświatleniowy (PKOśw.), będący reprezentantem Polski w pracach CIE, z przewodniczącym a od 1936 r. członkiem, Tadeuszem Czaplickim, który reprezentował PKOśw. na VIII i IX Sesji Komitetu Międzynarodowego. Po wojnie, w latach 1948-1952 Tadeusz Czaplicki był jego przewodniczącym.

Od 1926 r. był członkiem, a następnie przewodniczącym (1935-1938) Komisji Gospodarki Elektrycznej Polskiego Komitetu Energetycznego. W 1930 r. został przewodniczącym Tymczasowej Komisji Ogólnego Programu powołanej do opracowania programu energetycznego kraju. W latach 1928-1933 brał udział w pracach komisji ustalającej zasady działania Biura Znak Przepisowego SEP, a następnie wydatnie pomagał w organizowaniu jego laboratoriów.

Do większych osiągnięć Tadeusza Czaplickiego należy opracowanie dokładnej mapy sieci elektrycznych w Polsce, wydanej przez SEP w 1931 r. Był odznaczony między innymi: Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi, Złotymi Odznakami Honorowymi SEP i NOT.

Zmarł 16 grudnia 1967 r. i pochowany został na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Opracował: **Zbigniew Białkiewicz**

Materiał został pierwotnie opublikowany w „Spektrum” nr 6 z 2002 r.

Uzupełnienia i redakcja dla potrzeb publikacji internetowej: Jacek Nowicki, SG SEP, wrzesień 2018 r.

Źródła:

- *Tadeusz Czaplicki. Przegląd Elektrotechniczny z. 1/1968.*
- *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1959. WCT NOT Warszawa 1959.*
- *Zeszyt Historyczny nr 1. 75 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1994. Warszawa 1994.*
- *Historia Elektryki Polskiej. T. I. WNT Warszawa 1976 i t. II WNT Warszawa 1977.*
- *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1999. COSiW, Warszawa 1999.*